

Табиғи газ балансы 2024 - фактілер мен болжамдар

Кіріспе

Былтырғы үлкен [«Табиғи газ – Қазақстанның үміті»](#) атты мақаламызда талқылағанымыздай, әлемде табиғи газдың маңыздылығының арту үрдісі байқалады. Біздің еліміз табиғи газдың орасан зор Қорының арқасында бұл үрдісті пайдалана алады. Тиісті стратегиялық шаралар қабылданған жағдайда ішкі сұранысты ынталандыру және экспорттық кірісті арттыру арқылы табиғи газдың ішкі балансын жақсарту мүмкіндігі бар. Дәстүрлі түрде Қазақстанда газ өндіру Теңіз, Қашаған және Қарашығанақ сияқты ірі мұнай-газ жобалары шеңберінде жүзеге асырылатын мұнай өндіру жөніндегі операцияларға байланысты болды. Біздің еліміздің газ саласының оңтайлы энергетикалық балансын қамтамасыз ету үшін өзінің тұтас Даму стратегиясы қажет. Мұндай ауқымды қайта құруды жүзеге асыру үшін газ саласы мұнай өндірудегі көмекші рөлінен тыс тұрақты және сенімді секторға айналу үшін айтарлықтай қаржылық инфузияны да, даму стратегияларын түбегейлі өзгертуді де қажет етеді.

Табиғи газдың маңыздылығын S&P Global ұйымдастырған CERAWEEK 2025 конференциясында көрнекті спикерлер атап өтті. АҚШ энергетика министрі Крис Райт CERAWEEK пленарлық отырысының ашылуында күн, жел және батареялардың табиғи газды «сансыз» қолдануын ауыстыруы [«физикалық мүмкін емес»](#) деп мәлімдеді. Француздық TotalEnergies энергетикалық компаниясының бас директоры Патрик Пуянне Хьюстондағы аудиторияға газ электр станциялары елдерге көмірден бас тартуға көмектесетінін айтты. [«Мен газ энергетикалық ауысудың өзегі болатынына сенімдімін»](#), - деді Пуянне өз сөзінде. Ол сондай-ақ газ жел және күн қондырғылары сияқты құбылмалы көздер шығаратын электр энергиясын қолдауда рөл атқаруы мүмкін екенін атап өтті.

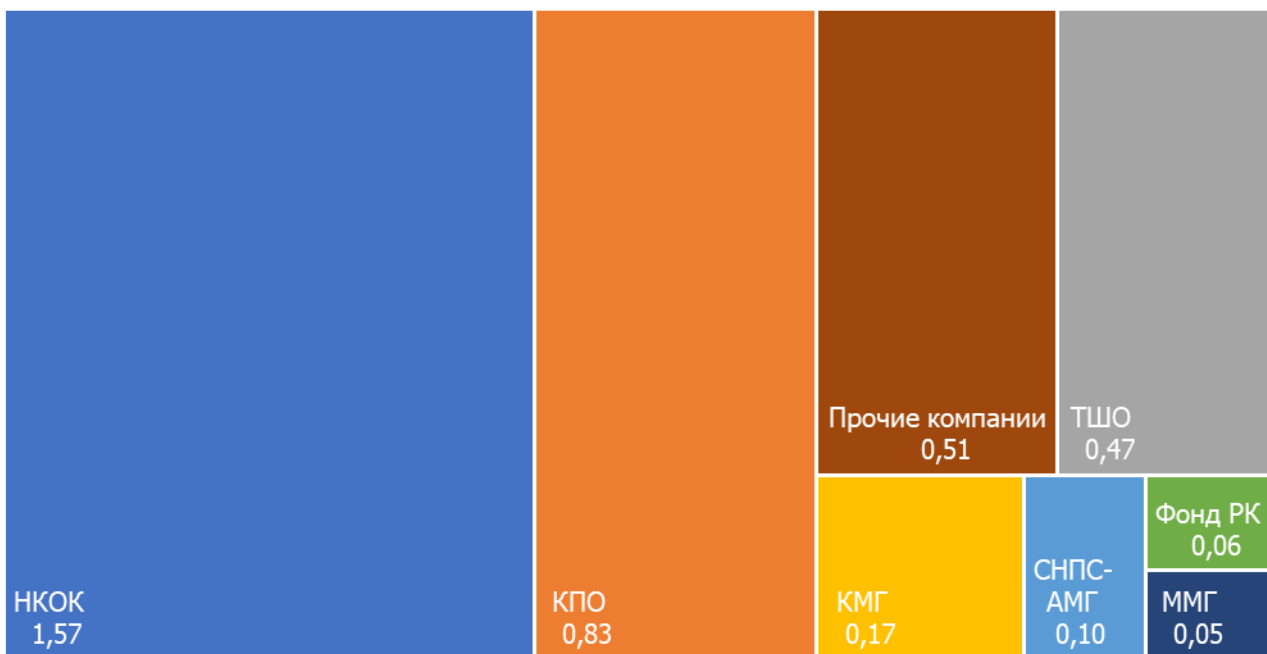
Негізгі ойыншылар және газ қоры

Қазақстан әлемдегі [ең ірі газ қорлары бар жиырма елдің қатарына](#) кіреді, бұл ретте қорлардың басым бөлігі [Каспий маңы бассейнінде](#) орналасқан. [Норт Каспиан Оперейтинг Компани \[НКОК\]](#), [Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг \[КПО\]](#) және [Теңізшевройл \[ТШО\]](#) өздерінің мегажобалары шеңберінде өндірістің көп бөлігін басқаруға жауапты. CNPC-Ақтөбемұнайгаз және басқа компаниялар шағын газ кен орындарын игерумен айналысады.

Қазақстандағы газ қорларының ең көп үлесі Қашаған, Теңіз және Қарашығанақ кен орындарының «үлкен үштігіне» тиесілі [1-суретті қараңыз]. Бұл газ кен орындарын

игеру күрделі геологиямен, терең шөгінділермен және күкірттің жоғары деңгейімен сипатталатын күрделі технологиялық және экономикалық қиындықтармен байланысты. Маңыздысы, күкірттің жоғары мөлшері күкіртті газдан бөлу үшін арнайы қондырғылардың болуын талап етеді, бұл айтарлықтай инвестицияны қажет етеді. НКОК, КПО және ТШО қорлар бойынша үстемдік етеді, бұл осы ірі жобалар шеңберінде газ ресурстарының өте жоғары концентрациясын көрсетеді. Басқа жерлерде орналасқан Күрделі емес кен орындарында табылған газ қоры кішірек және тек жергілікті жерлерде маңызды болып қала береді. Қорлардың мұндай шоғырлануы мүмкіндік пен тәуекелді білдіреді. Бір жағынан, бұл өндіріс ауқымы арқылы үнемдеу әсеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді, ал екінші жағынан, осы негізгі кен орындарындағы ақауларға осалдықты тудырады және шағын отандық компаниялардың газ секторына қатысуын шектейді.

Рис.1 Извлекаемые запасы газа на конец 2022 года, трлн м3

Источник: ENERGY Insight & Analytics, Национальная Геологическая Служба

QazaqGaz ұлттық компаниясы елдің газ өнеркәсібінің негізі болып табылады, өйткені ол газды тасымалдауды, өңдеуді және өткізуді бақылайды. ҚазМұнайГаз [ҚМГ] Барлау және өндіру секторында маңызды рөл атқарады. Интергаз Орталық Азия компаниясы газдың ішкі транзиті мен экспортын қамтамасыз ету үшін QazaqGaz-қа тиесілі магистральдық құбыр желісін пайдаланады. Газды қайта өңдеу функциясы бес ірі газ өңдеу зауыты арқылы, сондай-ақ Қарашығанақтан газ өңдейтін негізгі кәсіпорындардың бірі болып табылатын Ресейдегі Орынбор ГӨЗ қуаты есебінен жүзеге асырылады.

Газдың нақты балансы

2021 және 2024 жылдар аралығындағы елдің нақты газ балансы [1-кестені қараңыз] оң және алаңдатарлық тенденцияларды көрсетеді. Жалпы газ өндіру қаралып отырған кезеңде өсудің айқын үрдісін көрсетті, бұл Қазақстанның әлеуетін көрсетеді, өйткені газ өндіру саласындағы инвестициялар мен әзірлемелер жалғасуда. Алайда өндірістің бұл өсуі сұйық көмірсутектерді өндіруді қолдау үшін өте маңызды болып табылатын газды қабатқа кері айдау көлемінің ұлғаюымен бірге жүреді. Төмендегі кестеден көріп отырғанымыздай, кері айдау жалпы баланстың үштен бірінен астамын құрайды, бұл газ балансының тиімділігін арттыру үшін үлкен әлеуеттің болуын көрсетеді. Мәнмәтінді түсіну үшін: қайта өңдеудің жиынтық орташа салмағы [21%] және экспорттық сату [11%] кері айдау салмағынан әлі де төмен. Кері айдау мұнай өндіруді қолдау үшін өте маңызды болғанымен, кеңірек экономикалық құндылықты құрудың жіберіп алған мүмкіндігін білдіреді, өйткені газды өңдеу мен экспорттауды басымдықпен дамыту айтарлықтай кіріс көздерін ашуы, қайта өңдеу салаларын дамытуды ынталандыруы және жалпы энергетикалық қауіпсіздікті арттыруы мүмкін. 2021 және 2024 жылдар аралығында импорттың екі есеге жуық өсуі газ қоры мол және осы саланы дамыту үшін айтарлықтай әлеуеті бар ел үшін тағы бір қызыл жалау болып табылады.

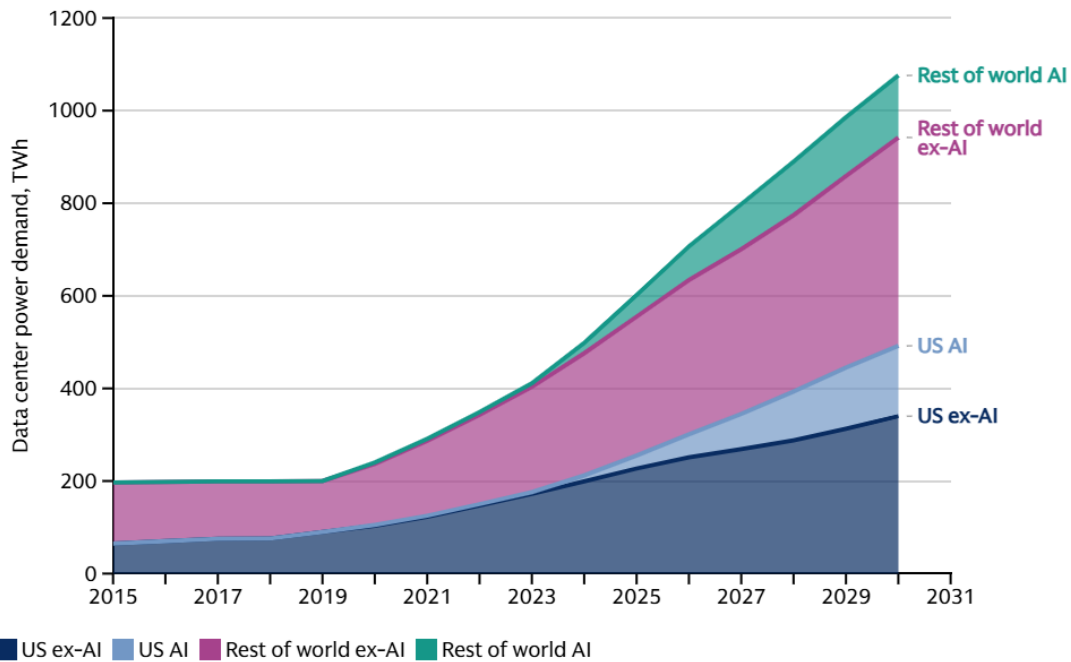
Таблица 1. Баланс природного газа, в млрд. куб. м.

Показатели	2021	2022	2023	2024	Удельный вес, в среднем
(+) Импорт	2,3	1,3	0,9	4,4	
(+) Чистое производство, включая:	25,0	23,0	25,0	22,8	
(+) <i> Добыча</i>	<i>53,8</i>	<i>53,2</i>	<i>60,0</i>	<i>58,9</i>	
(-) <i> Обратная закачка</i>	<i>17,3</i>	<i>18,7</i>	<i>22,2</i>	<i>23,3</i>	35%
(-) <i> Переработка</i>	<i>11,5</i>	<i>11,5</i>	<i>12,8</i>	<i>12,8</i>	21%
(-) Общая реализация, включая:	27,3	24,4	25,0	27,2	
(-) Реализация на внутреннем рынке	<i>18,6</i>	<i>19,4</i>	<i>19,4</i>	<i>21,2</i>	33%
(-) Экспортные продажи	<i>8,7</i>	<i>5,0</i>	<i>5,6</i>	<i>6,0</i>	11%

Источник: ENERGY Insight & Analytics, Министерство энергетики РК / CAJ ТЭК РК

Бұл ретте Қазақстанда газ өндіру, әсіресе «үлкен үштік» кен орындарында мұнай өндірудің жанама өнімі болып табылады. Бұл ажырамас байланыс газ өндіру көлемі мұнай өндіру жоспарларына тікелей тәуелді екенін білдіреді. Мұнай өндіруді барынша арттыру үшін пайдаланылатын газды кері айдаудың жоғары деңгейі тауарлық газдың қолжетімділігіне одан әрі әсер етеді. Алайда табиғи газ әлемдік энергетикалық тепе-теңдіктің негізгі құрамдас бөлігі ретінде танылып келе жатқан дәуірде және кейбір танымал сарапшылар оны жасанды интеллект төңкерісін қамтамасыз етудің маңызды энергия көзі деп санайды, табиғи газдың мұнай өндіруге қосымша ретіндегі қазіргі мәртебесі стратегиялық осалдықты білдіреді. Болашаққа көз жүгіртсек, жетілген мұнай кен орындарының сарқылуына және мұнай өндірудің ықтимал төмендеуіне байланысты "тегін" газ ресурстарын игеруге және ілеспе газды пайдалануды оңтайландыруға бағытталған стратегиялық ауысу тауарлық газ өндірісінің көлемін ұлғайту үшін өте маңызды болады.

Our analysts expect data center power consumption to increase by more than 160% by 2030

Source: Masanet et al. (2020), Cisco, IEA, Goldman Sachs Research
 Figures for 2024-2030 are estimates

Дереккөз: Goldman Sachs

Бұл ауысу газ өндіруді оның мұнай өндіруге тәуелділігінен ажырату үшін нысаналы инвестициялар мен технологияны дамытуды қажет етеді. Бұл бөлу жай ғана жедел түзету емес, Қазақстанға табиғи газға өсіп келе жатқан әлемдік сұранысты толық пайдалануға және әлемнің өзгеріп отырған энергетикалық бейнесінде өз позициясын бекітуге мүмкіндік беретін стратегиялық императив. Бұл ауысуды алдын ала жүзеге асыра алмау газ өндірудің айтарлықтай төмендеуіне, ұсыныс тапшылығыныңуғығуына әкеп соғуы және Қазақстанды табиғи газбен көбірек қоректенетін әлемде энергетикалық қауіпсіздік пен геосаяси ықпал үшін салдары болуы мүмкін импортқа көбірек сүйенуге мәжбүр етуі мүмкін.

Жақсартылған модельдік келісімшарт

Тарихи тұрғыдан алғанда, Қазақстан ілеспе газдың ресурстарын ішкі нарық үшін өте төмен бағамен сатып ала отырып тиімді пайдаланды. Көбінесе, бұл бағалар өндіруші компаниялар үшін өзіндік құннан төмен болды, сондықтан газды жеткізу іс жүзінде мұнай экспорты арқылы субсидияланды.

Газ секторына инвестицияларды ынталандыру және жаңа кен орындарын игеру үшін жақсартылған модельдік келісімшарт енгізілді [ЖМК]. «Жаңа» газға арналған бұл жаңа баға механизмі [жаңа жобалардан алынған немесе қолданыстағы жобаларға өндірісті ұлғайту арқылы] өндірушінің бағасын ішкі нарық бағасының [30%] және экспорттық тепе-теңдік бағасының [70%] орташа өлшенген мәні ретінде белгілейді. Бұл шара газ жобаларының инвестициялық тартымдылығын арттыруға бағытталған. ЖМК тетігін терең талдау үшін KAZENERGY компаниясының [2023 жылғы Ұлттық энергетикалық баяндамасына](#) жүгінуді ұсынамыз. [«Қаламқас-теңіз-Хазар» жобасы, ҚМГ мен Лукойл бірлескен кәсіпорны, ЖМК-ден пайда көретін жобаның үлгісі](#) болып табылады. ЖМК жаңа кәсіпорындардан газ өндіруді ынталандырады деп күтілсе де, оның толық әлеуетін іске асыру және газ балансына айтарлықтай әсер ету үшін одан әрі реформалар мен инвестициялар қажет. ЖМК табысы оның шетелдік инвестицияларды нақты тарту және отандық компанияларды газды барлау және игеру бойынша неғұрлым тәуекелді және капиталды қажетсінетін жобаларды іске асыруға ынталандыру қабілетіне байланысты.

ЖМК - бұл маңызды оң қадам, өйткені ол өндірушілердің бағаларын экспорттық паритетке байланыстыра отырып, газдың жаһандық құндылығын мойындайды. Бұл инвесторларға ықтимал төмен ішкі бағалармен салыстырғанда экономикалық тұрғыдан тиімді құрылымды ұсынады. 70/30 формуласы-бұл инвестицияларды тартуды ішкі нарыққа қол жетімділікпен теңестіруге бағытталған ақылға қонымды әрекет.

Алайда, ЖМК тиімділігіне кепілдік берілмейді. 70/30 формуласы әлі де тартымды болмауы мүмкін, өйткені ішкі баға компоненті инвесторлардың әлеуетті кірістерін шектеуі мүмкін. Келісімшарттың нақты мәліметтері өте маңызды және қолайсыз шарттар ынталандыруды жоққа шығаруы мүмкін. Бұдан басқа, ЖМК табысы негізінен саяси тұрақтылық пен реттеудің тиімділігін қоса алғанда, Қазақстандағы неғұрлым кең инвестициялық ахуалға байланысты. Нарықтың өзгеруіне бейімделу және оның тиімділігін сақтау үшін 70/30 формуласын үнемі бақылау және түзету қажет. Сондықтан көптен күткен қадам бола отырып, ЖМК мұқият іске асыруды және қосымша реформаларды талап ететін Қазақстанның газ секторын жандандыру үшін қажетті ауқымды стратегияның бір бөлігі ғана болып табылады.

Газдың болжамды балансы

Қазақстанның газ балансы үшін түрлі болжамды сценарийлер бар. Мысалы, Қазақстанның 2050 жылға дейінгі газ балансына арналған S&P Global Commodity Insights болжамы салыстырмалы түрде тұрақты өндіру болжамын көрсететін базалық сценарий болып табылады. Жалпы өндіріс шамамен 2030-2035 жылдары шыңына жетеді, содан кейін біртіндеп төмендейді деп болжануда. Тауарлық газ өндірісі ұқсас үрдіске сәйкес келеді. Болжам тауарлық газды ішкі тұтынудың ұлғаюына байланысты

ұзақ мерзімді перспективада таза экспорттан таза импортқа көшуді көздейтіні назар аудартады.

Таблица 6.5 Баланс природного газа в Казахстане: базовый прогнозный сценарий S&P Global на 2020–50 гг. (млрд м³ в год)

	2020	2021	2022	Прогноз S&P Global							
				2023	2024	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Производство (валовое)*	55,4	54,2	53,2	56,7	59,2	68,5	69,3	68,5	63,2	54,6	48,8
Производство (товарный объем)	37,8	36,8	36,0	37,0	36,8	38,9	40,1	41,9	39,2	34,5	31,9
Импорт	4,3	9,3	7,4	6,4	5,5	4,9	5,6	5,5	9,5	10,8	11,6
Экспорт	16,7	14,8	13,0	12,2	11,5	12,7	14,4	14,7	13,6	9,5	6,7
Чистый экспорт	12,4	5,5	5,6	5,8	6,0	7,8	8,8	9,2	4,1	-1,3	-4,9
Видимое потребление (товарного газа)	25,4	31,3	30,4	31,1	30,7	31,1	31,3	32,7	35,1	35,8	36,8
Конечное потребление	17,1	18,6	19,2	20,0	20,1	20,5	22,3	25,4	28,9	31,2	33,2

Примечания: *Включая объемы обратной заправки.
Источник: S&P Global.

© 2023 S&P Global.

Дереккөз: KAZENERGY 2023 Ұлттық энергетикалық баяндамасы

ENERGY Insights & Analytics болжамы [2-кестені қараңыз] 2030 жылдан 2040 жылға дейін Қазақстанда табиғи газ өндірудің төмендеуін болжай отырып, неғұрлым консервативті болжам ұсынады. Бұл сценарий бүгінгі күнге дейін осы жобалар бойынша түпкілікті Инвестициялық шешімдердің болмауына байланысты «Қаламқас-теңіз – Хазар», «Қашаған 2b және 3 кезең» және КПО үшін жаңа газ зауыты сияқты бірнеше ықтимал маңызды жобаларды есепке алмайтындығын атап кеткен жөн. Сонымен қатар Қазақстанның Энергетика министрлігі кеңейтілген алқа отырысында газ өңдеу зауыттарын салудың бірнеше ірі жобалары: қуаттылығы жылына 1 және 2,5 млрд м³ Қашаған кен орнындағы газ өңдеу зауыттары, сондай-ақ ҚазГӨЗ-ді жылына 0,9 млрд м³ дейін кеңейту бойынша жоспарлар ұсынды. Алайда бұл жобалар ұзақ талқылаулар мен іске асырудың кешігуінің тарихына ие, бұл болашақ газ өндіруге қатысты белгісіздік қосады. Оларға Қашағандағы катарлық [UCC Holding-пен бірлескен жобалар](#) да, [ҚазГӨЗ қуаттарын кеңейту](#) де кіреді.

Таблица 2. Прогнозный баланс природного газа, млрд м3

Показатели	2025	2030	2035	2040
(+) Чистое производство, включая:	25	26	22	15
(+) <i> Добыча</i>	<i>63</i>	<i>64</i>	<i>53</i>	<i>36</i>
(-) <i> Обратная закачка</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>19</i>	<i>13</i>
(-) <i> Переработка</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>12</i>	<i>8</i>
(-) Реализация на внутреннем рынке	21	23	24	26
(=) Свободный ресурс газа	3,4	2,6	-2,2	-10,4

Источник: ENERGY Insight & Analytics

Осылайша, осы сценарий бойынша таза өндірістің төмендеуі күтілуде, бұл табиғи газдың бос ресурстарының азаюына әкеледі. 2035 жылға қарай болжам теріс бос ресурстарды көрсетеді, яғни ішкі тұтыну кері айдау мен қайта өңдеуді есепке алғаннан кейін де өндірістен асып түседі. Бұл консервативті сценарий, егер жаңа жобалар іске асырылмаса, Қазақстанды газбен жабдықтау үшін ықтимал тәуекелдерді көрсетеді.

Бұл тек қолданыстағы кен орындарына сүйену мүмкін емес екенін еске салады. Қазақстан нормативтік рәсімдерді жеңілдете отырып, тартымды салық жағдайларын ұсына отырып және технологиялық инновацияларды ынталандыра отырып, барлау мен өндіруге инвестициялар үшін қолайлы ортаны белсенді түрде құруы қажет. Бұл өндірістік қуаттылықты арттыратын және жаңа ресурстық бассейндерді ашатын жобалар үшін мақсатты ынталандыруды қамтиды.

Қазақстан энергетика министрлігінің 2024-2030 жылдарға арналған болжамы неғұрлым қысқа көкжиекке ие және газдың жалпы және тауарлық өндірісінің ұлғаюын болжай отырып, неғұрлым оптимистік көзқарасты білдіреді. Бұл болжам қолданыстағы кен орындары мен жаңа жобалардың үлесін қамтиды, бұл газ секторында айтарлықтай өсу әлеуетін көрсетеді. Болжам сонымен қатар ішкі тұтынудың тұрақты өсуін көрсетеді, бірақ өндірістің өсуі тұтынудан асып түседі, бұл бос газ ресурстарының айтарлықтай өсуіне әкеледі. Бұл сценарий Қазақстанның экспорттық қуаттылықты ұлғайтуға және ішкі пайдалану үшін табиғи газдың артық мөлшерін ұстап тұруға әлеуеті бар деп болжайды.

ПРОГНОЗНЫЙ БАЛАНС ГАЗА РК на 2024-2030 годы (млн м3)

Наименование	2024г.	2025г.	2026г.	2027г.	2028г.	2029г.	2030г.
	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз	прогноз
Добыча сырого газа РК	60 456	72 717	74 707	82 220	83 932	86 109	90 725
Добыча газа (действующие месторождения)	60 048	72 109	73 434	80 212	80 721	82 100	86 501
<i>Тенгиз (добыча газа)</i>	15 153	25 385	25 731	27 390	27 991	26 753	29 878
<i>Карачаганак (добыча газа)</i>	24 013	24 976	27 186	29 769	28 572	31 272	31 374
<i>Кашаган (добыча газа)</i>	11 254	12 014	10 257	12 472	13 553	13 516	15 012
<i>Жаназол (добыча газа)</i>	3 757	3 663	3 491	3 504	3 419	3 194	2 948
<i>ПРОЧИЕ (добыча газа)</i>	5 871	6 072	6 770	7 077	7 186	7 366	7 289
НОВЫЕ ПРОЕКТЫ (добыча газа)	408	608	1 273	2 008	3 211	4 008	4 223
Закачка сырого газа РК	24 769	33 219	34 408	40 037	39 962	40 479	43 620
<i>Тенгиз</i>	4 957	12 465	12 969	14 555	15 046	13 479	16 461
<i>Карачаганак</i>	14 025	15 685	17 243	19 765	19 259	21 294	21 398
<i>Кашаган</i>	5 589	4 917	4 048	5 563	5 578	5 563	5 563
<i>ПРОЧИЕ (закачка сырого газа)</i>	198	153	148	154	79	143	199
Производство товарного газа РК	28 054	29 479	29 401	30 783	31 888	33 760	35 189
<i>Тенгиз (производство товарного газа)</i>	8 665	9 541	9 284	9 407	8 967	9 919	10 027
<i>Карачаганак (производство товарного газа)</i>	7 629	7 056	7 590	7 646	7 078	7 627	7 629
<i>Кашаган (производство товарного газа)</i>	4 394	5 469	4 784	5 328	6 160	6 143	7 654
<i>Жаназол (производство товарного газа)</i>	3 264	3 171	3 004	3 018	3 282	3 009	2 708
<i>ПРОЧИЕ (производство товарного газа)</i>	3 776	3 753	3 675	3 719	3 683	3 677	3 610
НОВЫЕ ПРОЕКТЫ (производство товарного газа)	327	488	1 063	1 665	2 717	3 383	3 562
<i>Товарный газ на собственные технологические нужды нефтепользователей</i>	5 956	6 537	6 939	7 577	8 544	11 080	11 460
Товарный газ для реализации:	22 473	23 837	24 425	26 103	31 255	31 265	34 419
Текущее внутреннее потребление: млн.м3	20 946	21 451	21 839	22 430	22 768	22 993	23 225
Свободный ресурс газа	1 527	2 386	2 586	3 673	8 486	8 272	11 194

Дереккөз: ҚР Энергетика министрлігі

S&P Global Commodity Insights, ENERGY Insights & Analytics және Қазақстан энергетика министрлігінің Газ балансының болжамдарын салыстырмалы талдау Қазақстанның газ өнеркәсібі үшін болашақтың әлеуетті нұсқаларының спектрін анықтайды, олардың әрқайсысының өзіндік стратегиялық салдары бар. Сәйкессіздіктерді анықтау тек ақыл-ой эксперименті емес. Бұл Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігіне, экономикалық әртараптандырылуына және геосаяси орналасуына үлкен әсер етеді. Біз негізгі қорытынды икемді және көпжақты стратегияны әзірлеу қажеттілігі деп санаймыз. Қазақстан ықтимал нәтижелердің барлық спектрін ескере отырып, өзінің энергетикалық саясаты мен инвестициялық стратегияларын стресс-тестілеуге ұшырата отырып, бірлік болжау шеңберінен шығып, сценарийлік жоспарлауды қабылдауы тиіс.

Қорытынды

Тұрақты газ балансын қамтамасыз ету, өсіп келе жатқан ішкі сұранысты қанағаттандыру және экспорттық әлеуетті сақтау үшін Қазақстан өзінің газ секторының инвестициялық тартымдылығын арттыруы тиіс. Бұл газ саясатын реформалауды, барлау мен әзірлеуді ынталандыруды, газды өндіру мен өңдеудің озық технологияларын енгізуді, сондай-ақ энергия тиімділігін арттыру жөніндегі шараларды іске асыруды қамтитын тұтас тәсілді талап етеді. Жақсартылған үлгілік келісімшарт және баға белгілеудің жаңа тетіктері оң қадамдар болып табылады, бірақ Энергетика министрлігінің өндіріс өсімінің нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін одан әрі күш-жігер мен қомақты инвестициялар қажет. Бұл шараларсыз Қазақстан газ тапшылығына және импортқа тәуелділіктің күшеюіне тап болу қаупі бар, бұл энергетикалық қауіпсіздік пен экономикалық дамуға қауіп төндіруі мүмкін. Мысалы, елдің газ балансының қазіргі жағдайы Ресей үшін мүмкіндіктер туғызады, өйткені әлемдегі ең ірі табиғи газ өндірушілердің бірі соңғы үш жылдағы геосаяси оқиғаларға байланысты өз газын экспорттаудың жаңа жолдарын іздейді. Ресей [Қазақстанның солтүстік-шығысын жабдықтау үшін](#) құбыр салу мүмкіндігін қарастырып, [Қазақстанға табиғи газ экспортын ұлғайту мүмкіндіктерін](#) зерттеп жатқаны туралы хабарламалар бар.

«ЭНЕРГИЯ» аналитикалық орталығы

«ЭНЕРГИЯ» аналитикалық орталығы» ЖШС (ENERGY Insight & Analytics) [KAZENERGY қауымдастығы мен AppStream IT-компаниясының](#) бірлескен кәсіпорны болып табылады. Компания шешім қабылдаушыларға нарықтың жетекші ойыншылары туралы егжей-тегжейлі ақпаратпен неғұрлым маңызды салалық көрсеткіштерді талдауға және болжауға мүмкіндік бере отырып, Қазақстанның мұнай, газ және электр энергетикасы салалары үшін деректердің, аналитикалық ақпараттың және ұсынымдардың басым көзі болуға ұмтылады. Energy Insight & Analytics қызметі дәйекті кезеңдері бар аналитиканың бүкіл циклін қамтиды: сипаттамалық, диагностикалық, болжамдық және ұйғарушы аналитика.

Energy Insight & Analytics-тің негізгі құралы мен өнімі - бұл өзіндік бағдарламалық жасақтамасы - ашық бастапқы бағдарламалық жасақтама ретінде бағдарламалық жасақтама ретінде пайдаланудың нақты жағдайлары үшін деректерді анықтауға, оқшаулауға, пішімдеуге және тиімді ұсынуға арналған EXia аналитикалық платформасы.

Дисклеймер / Жауапкершілікті шектеу

Бұл құжат тек танысу мақсатында пайдалануға арналған. Онда берілген ақпарат қандай да бір бағалы қағаздарды сатып алуға, өтеуге дейін ұстап қалуға немесе сатуға немесе қандай да бір инвестициялық шешімдер қабылдауға ұсыныс болып табылмайды және қандай да бір әрекетке шақыру болып табылмайды.

Осы құжатқа енгізілген болжамды болашақ нәтижелерге қатысты кез келген мәлімдеме, бағалау немесе болжам дәл болмауы мүмкін, сондықтан болашақ нәтижелерге қатысты міндеттеме немесе куәлік ретінде сенуге болмайды. «ЭНЕРГИЯ» аналитикалық орталығы» ЖШС (бұдан әрі - ENERGY Insights & Analytics) алушы немесе өзге тұлға осы құжатты немесе оның бір бөлігін пайдалану немесе қате пайдалану нәтижесінде туындаған кез келген түрдегі залал немесе залал үшін алушыға немесе кез келген басқа тұлғаға қатысты қандай да бір міндеттемелерді немесе жауапкершілікті өзіне қабылдамайды; алушының немесе өзге тұлғаның осы құжатты немесе оның бір бөлігін пайдалануы немесе қате пайдалануы нәтижесінде туындаған залал немесе залал үшін өзіне болашақта құжатты немесе оның бір бөлігін жаңарту бойынша немесе құжаттағы немесе оның бір бөлігіндегі анықталуы мүмкін дәлсіздіктер туралы кез келген адамды нақтылау немесе хабардар ету бойынша қандай да бір міндеттемелерді өзіне алмайды.

Energy Insights & Analytics материалдары инвестициялық және өзге де бизнес-шешімдер қабылдау кезінде пайдаланушының, оның менеджментінің, қызметкерлерінің, консультанттарының және (немесе) клиенттерінің білімін, пайымдауын және тәжірибесін алмастыра алмайды. ENERGY Insights & Analytics компанияның пікірі бойынша сенімді ақпарат көздерінен ақпарат алады, бірақ ENERGY Insights & Analytics ақпараттың дұрыстығына жауап бермейді, яғни ұсынылған

деректерге сыртқы аудит немесе өзге де арнайы тексеру жүргізбейді және олардың дәлдігі мен толықтығы үшін жауап бермейді.

Байланыс деректері

www.exia.kz

info@exia.kz

<https://www.linkedin.com/company/energy-insight/>

Қазақстан, Астана қаласы, Д.Қонаев, 10